

Stärk oberoendet som grund för förtroende för public service

Sammanfattning

Public Service oberoende av kommersiella, politiska, ekonomiska eller andra intressen är grunden för allmänhetens förtroende för verksamheten. Medborgarnas tilltro grundar sig också på programutbudets bredd och mångfald och i regler för saklighet och opartiskhet. För första gången är nu den tidigare breda uppslutningen kring Public Service ifrågasatt av starka krafter i och utanför riksdagen. Vilken roll dessa krafter kommer att spela när regering och riksdag slutligen ska ta ställning till den proposition som ligger till grund för villkoren för nästa tillståndsperiod återstår att se. Uttalanden från de styrande är motsägelsefulla.

- Å ena sidan har den ansvariga ministern förklarat att den nya public service-utredningen har till uppgift *”att hitta lösningar som långsiktigt värnar ett oberoende public service och som säkerställer verksamhetens självständighet och integritet.”*
- Å andra sidan finns det inget uppdrag till utredningen att utreda tänkbara och konkreta förstärkningar av oberoendet. Tvärtom finns det uttalanden och uppdrag om att minska mångfalden och skärpa granskning av verksamheten, kopplat till utökade sanktionsmöjligheter. Bakom detta finns omfattande krav i motioner och mediaprogram om hårdare kontroll och styrning. Vi ger en översiktlig redovisning av dessa ställningstaganden i två bilagor till denna PM.

Av dessa motsägelsefulla uttalanden drar OPS slutsatser att det saknas en entydig vilja från de styrande att säkra och stärka public service oberoende. Det finns därmed en hotbild mot det oberoende som public service har i dag. Denna hotbild måste tas på stort allvar. Det bästa sättet att göra det att presentera konkreta åtgärder för att stärka oberoendet och engagera den stora allmänhet som har ett uttalat förtroende för public service:

- 1 Den mest angelägna uppgiften är att fullfölja det arbetet som bedrivits under ett par årtionden att ersätta ledamöter i bolagsstyrelser, i förvaltningsstyrelsen och i Granskningsnämnden med personer utan partipolitiska uppdrag. Regeringens utnämningssmakt bör i dessa fall minska, och det är därför rimligt att utreda möjligheten att andra instanser i samhället också blir delaktiga i dessa beslut.
- 2 Parallellt med sådana reformer behöver public service få ett starkare lagstöd. Det pågående arbetet med överflyttningen av regleringen till en public service lag måste ske på ett sådant sätt att oberoendet inte äventyras, utan stärks. I samband med det bör beredskapsregleringen förtydligas och oberoende nyhetsförmedling garanteras. Oberoendet behöver dessutom stärkas generellt genom att frågan om att grundlagsskydda Public Service utreds på nytt.
- 3 Reglerna för finansiering av public service bör kompletteras så att villkoren inte kan försämrats under löpande avtalsperiod, vilket idag är möjligt genom riksdagsbeslut med enkel majoritet.

- 4 SVT har i dag rätt att finansiera program genom sponsring, vilket är problematiskt. Sponsring bör avskaffas om den inte ingår i själva förvärvet av till exempel en sporträttighet.
- 5 Regleringen om förhandsprövning av nya tjänster är ett hinder för innovationer i verksamheten och särskilt besvärade i den nya mediemarknaden. Den bör omprövas.

OPS förslag till förstärkt oberoende

Oberoendet är grunden för allmänhetens förtroende för Public Service-verksamhet i alla dess former. Varje nytt avtal mellan staten och Public Service-förtagarna har bekräftat eller förstärkt företagens oberoende finansiellt och politiskt. Det finns nu risk för politisering och istället minskat oberoende.

Oberoendet handlar om att skydda Public Service mot olika former av påverkan. Det gäller inte bara politiskt inflytande, utan i princip allt som kan betecknas som försök att styra Public Service publicistisk verksamhet. Det är därför grundläggande att finansieringen av Public Service säkerställs långsiktigt och att andra intäkter av till exempel kommersiell karaktär inte blir så omfattande att ett beroendeförhållande uppstår.

1. Fortsatt avpolitisering av styrelser och granskningsnämnd

Regeringen äger utnämningmakten, vilket i fallet Public Service innebär att den har ett inflytande över olika styrelser och verksamheter som påverkar SR, SVT och UR. Det mest angelägna vad gäller PS oberoende är att fullfölja det arbetet som bedrivits under ett par årtionden att ersätta ledamöter i Förvaltningsstiftelsens styrelse, i bolagsstyrelser och i Granskningsnämnden med personer utan partipolitiska uppdrag.

1.1 Styrelsen för Förvaltningsstiftelsen

Förvaltningsstiftelsen äger och förvaltar samtliga aktier i programföretagen. Enligt stiftelsens hemsida skapades den för att *”främja oberoendet för radio och tv i allmänhetens tjänst, public service. Detta ger programbolagen en självständig ställning eftersom de inte ägs av vare sig staten eller kommersiella intressen. En av de viktigaste uppgifterna för stiftelsen är att utse ledamöter i de tre programföretagens styrelser”*.

Stiftelsen har en styrelse bestående av 13 ledamöter. Det är de politiska partierna i riksdagen som föreslår ledamöter och regeringen som formellt utser dessa. Ordföranden utses av regeringen utifrån kompetens, integritet och lämplighet på samma sätt som gäller för andra regeringsutnämningar.

En av styrelsens centrala uppgifter är att utse styrelserna i programbolagen. Stiftelsen har också genom sitt ägande av samtliga aktier i programbolagen skyldighet att genom sina

representanter vid årsstämorna i SR, SVT och UR ta ställning till ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och vd:arna.

Grunderna för stiftelsen har fastlagts av riksdagen och återges på stiftelsens hemsida där det står att *”Riksdagen har slagit fast att politisk enighet är viktigt vid valet av ledamöter och att ett omedelbart genomslag av politiska val inte bör ske”*.

Året efter ett riksdagsval utses ordföranden och sex ledamöter. Ordföranden utses för fyra år och ledamöterna för åtta. Från och med 1 januari 2020 får inga aktiva riksdagsledamöter utses som ledamöter i styrelsen.

Om ett regeringsunderlag har majoritet i Förvaltningsstiftelsens styrelse kan det i princip kontrollera utnämningen av bolagens styrelser, vilket är problematiskt. Före årsskiftet, 2023/24, ska hälften av ledamöterna och ny ordförande utses. Det innebär att regeringsunderlaget kan få majoritet och kontrollera utnämningen av bolagens styrelser.

Vi vill därför få till stånd en diskussion om alternativa former för att utse ledamöter i Förvaltningsstiftelsen.

- Ett alternativ är att civilsamhället ges en roll i nominering och beslut om ledamöter. Dessa skulle kunna utses till hälften av regeringen efter samråd med riksdagspartierna. De övriga sex ledamöterna kan utses av Myndigheten för press, radio och tv efter inhämtande av förslag från TU, Utgivarna, Advokatsamfundet, Svenska Journalistförbundet och andra organisationer med relevanta kunskaper.
- Ett annat alternativ är att etablera ny modell, kopierad från de regler som gäller för Riksbanken. Här gäller att *”ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som den ansvarar för enligt 13 §. Inom dessa ansvarsområden får Riksbanken inte heller begära eller ta emot instruktioner från någon”*.

Ledamöter i Förvaltningsstiftelsen skulle på så sätt kunna utses av Riksdagen – på samma sätt som riksdagen utser ledamöter i riksbanksfullmäktige, men med den skillnaden att Riksdagen i detta fall ska utse personer utan partipolitiska uppdrag och med väldokumenterad erfarenhet av relevans för uppdraget. Varje ledamot bör lämna en oberoendeförklaring i form av en utfästelse att *”varken ta emot eller begära instruktioner”* vad gäller beslut som ska fattas i respektive styrelse.

1.2 Styrelserna för PS-bolagen

En god nyhet i all osäkerhet. Förvaltningsstiftelsen begärde på våren 2023 att regeringen skulle besluta om att ändra bolagsordningarna för att klargöra att ledamöter i bolagens styrelse inte får ha partipolitiska uppdrag, sitta i regeringen eller vara anställda i regeringskansliet. Regeringen beslutade i oktober 2023 att godkänna de ändringar som Förvaltningsstiftelsen föreslagit.

Beslutet innebär att ledamöter i bolagens styrelser inte får ha partipolitiska uppdrag, något som redan är praxis. Beslutet kan alltså mest ses som ett formellt förtydligande: "*Ändringen innebär även att kraven på ledamöternas kompetens och erfarenhet renodlas. I och med ändringen framgår det att styrelsens ledamöter bör samlat ha bred kompetens inom olika samhällsområden. Tidigare innefattade erfarenhetskraven specifika kompetenser*", skriver Kulturdepartementet i ett pressmeddelande.

1.3 Granskningsnämnden

Granskningsnämnden (GRN) prövar om innehållet i radio- och tv-sändningar följer de regler som finns i radio- och tv-lagen, sändningstillstånden och innehållsvillkoren för Public Service på internet. GRN granskar inte bara genom de anmälningar som radiolyssnare och tv-tittare skickar in. Den är en del av Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) och granskning kan ske också på myndighetens eget initiativ, vilket ger GRN stora möjligheter att agera. Här spelar därför GRN:s sammansättning av ledamöter en stor roll.

Dessutom ska GRN årligen bedöma om Public Service-företagen har uppfyllt sina uppdrag. Bedömningen utgår från de Public Service-redovisningar som SVT, SR och UR lämnar in till nämnden. Nämnden gör bedömningen med utgångspunkt i de villkor som reglerar bolagens verksamheter och som anges i radio- och tv-lagen, sändningstillstånden och medelsvillkoren.

Ledamöter ska utses för en period om fyra år, om inte särskilda skäl föranleder en kortare period. För att samtliga ledamöter inte ska utses vid samma tillfälle ska minst tre och högst fyra av ledamöterna utses vartannat år. Granskningsnämndens (GRN) oberoende har stärkts genom att det klargjorts i riksdagsbeslut att riksdagsledamöter, statsråd och anställda i Regeringskansliet inte får vara ledamöter i GRN.

Nämndens ledamöter och ersättare får omförordnas, men det är regeringen som utser ledamöterna. Enligt GRN:s hemsida är ledamöterna "*inte politiskt tillsatta utan de kommer från olika delar av mediebranschen och akademien. Ordföranden i nämnden ska vara eller ha varit domare.*"

Granskningsnämnden består av en ordförande, sex ledamöter samt ersättare. Samtliga är tillsatta av regeringen. De är inte politiskt tillsatta utan de kommer från olika delar av mediebranschen och akademien. Ordföranden i nämnden ska vara eller ha varit domare.

Då GRN:s arbete till del sammanfaller med det arbete som görs i Medieetikens förvaltningsorgan med Medieombudsmannen och Mediernas Etiknämnd så skulle GRN:s styrelse kunna utses av det branschorgan för medierna och där fokus bland annat är att tillse efterlevnad av det medietiska principerna. Villkoren bör skärpas så att aktiva politiker eller före detta politiker inte kan utses till ledamöter GRN:s styrelse. Ytterligare en modell är att Myndigheten för press, radio och tv utser ledamöterna i styrelsen.

2. Ge public service ett starkare skydd i lagen

Parallellt med reformer av reglerna för styrelser och Granskningsnämnd behöver Public Service få ett starkare lagstöd.

2.1. Ny public service-lag

Regeringen har gett i uppdrag att föra över dagens reglering till en helt ny public service-lag, I kommittédirektivet står det att *"en lag om public service bör vara en central del av en ny mer teknikneutral reglering av public service-uppdraget. En sådan lag skulle bl.a. kunna innehålla delar av den reglering av uppdraget som i dag finns i public serviceföretagens sändningstillstånd och medelsvillkor. Lagen kan behöva kombineras med ett eller flera styrdokument, t.ex. sändningstillstånd som beslutas av regeringen, bl.a. för att göra det möjligt att ställa villkor på olika detaljnivåer och med hänsyn till att programrelaterade villkor ska godkännas av public service-företagen. Den framtida regleringen bör präglas av långsiktighet och stabilitet"*.

Även i det här sammanhanget understryks att lagen ska formuleras så att den *"värnar public service-verksamhetens oberoende och integritet"*.

Det är otvivelaktig en stor och komplex förändring som förgåtts av andra utredningar som just föreslår att dagens system med sändningstillstånd och medelsvillkor i huvudsak ersätts med en lag. Övergången är inte oproblematiske. Det finns anledning att noga följa hur frågan om en ny Public Service-lag utvecklas och vilka frågor som utredarna överväger att lägga in i denna lag, särskilt frågan om regler vid beredskap och krig.

2.2 Regler vid beredskap och krig

Särskilda regler gäller för Public Service vid krigsfara och det som i nuvarande sändningstillstånd kallas för *"högsta beredskap"*. Det handlar om att SR och SVT i ett sådant läge ska *"utgöra en självständig organisation med totalförsvarsuppgifter och lyda direkt under regeringen. UR:s resurser ska i en sådan situation tillföras SR och SVT. Om skärpt beredskap råder i landet får regeringen, om det finns särskilt behov av detta, förordna att vad som sägs i första meningen i detta stycke ska gälla"*. Regleringen är likalydande i sändningstillstånden för SR och SVT.

Av texten framgår att SR och SVT *"ska så långt som möjligt kunna behålla de fredstida strukturerna vid höjd beredskap. De bestämmelser om bolagets programverksamhet som intagits i tillståndsvillkor och medelsvillkor ska vara vägledande också för den verksamhet som bedrivs under höjd beredskap och vid fredstida krissituationer"*.

Här är skyddet för den oberoende nyhetsförmedlingen inte tydligt och det är därför nödvändigt att undanröja de otydligheter som råder. I samband med införandet av en ny PS-lag bör därför reglerna för Public Service vid krig, krigsfara eller annat allvarligt

beredskapsläge ses över. Det måste entydigt framgå att den oberoende nyhetsförmedlingen gäller i såväl fredstid som vid allvarlig kris och i krigstid.

2.3 Grundlagsskydd

Frågan om grundlagsskydd av Public Service har förts fram flera gånger, senast i augusti 2020 då yttrandefrihetskommitténs betänkande *Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten* presenterades. Förslag om att grundlagsskydda Public Service avvisades i första hand för att det inte gick att nå bred politisk enighet och i andra hand för att det var svårt att bestämma hur Public Service skulle skyddas.

Ett sådant skydd kräver en tydlig definition av vad Public Service är. Det går till exempel inte att skydda programbolagen SR, SVT och UR. Det betyder att skyddet för Public Service fortfarande är bräckligt, vilket framgår av utredningens betänkande och den analys som Lagrådet genomfört och som återges där (SOU 2020:45, på sidan 371 och framåt). Denna instans, med några av landets främsta domare, slår fast att vår grundlagsfästa regeringsform inte ger Riksdagen någon annan uttolkning av nivån på public service-avgiften än att det är ett s.k. riktlinjebeslut: *”Det innebär att riksdagen inte heller med den nya regleringen är formellt förhindrad att under en tillståndsperiod ändra beslutet om medelstilldelning.”*

Det betyder i klartext att riksdagen faktiskt kan ändra avgiften. Det finns ingen legal begränsning vad gäller när, hur ofta och hur mycket. Det går alltså att montera ned programbolagen om så önskas av riksdagsmajoriteten.

Lagrådet lägger in en brasklapp och konstaterar *”...mot bakgrund av beslutets praktiska och politiska betydelse för riksdagens framtida handlingsfrihet får förutsättas att det normala blir att beslutet om tilldelning av avgiftsmedel kommer att bestå under hela tillståndsperioden.”*

Det tidigare försöket att grundlagsfästa Public Service föll i första hand på att det inte gick att nå en bred överenskommelse, varför något förslag aldrig togs fram. Frågan bör tas upp på nytt med en ny infallsvinkel, förslagsvis att pröva om det är möjligt att grundlagsfästa Public Service som en medborgerlig rättighet.

Vikten av att stärka mediernas och därmed Public Services oberoende framgår också av EU:s beslut i år om en Mediefrihetsakt, som antogs under Sveriges ordförandeskap. Den har till syfte att säkerställa mediernas mångfald och skydda deras oberoende från statlig, politisk, ekonomisk och privat inblandning. Den innehåller krav på förbud mot alla former av inblandning i redaktionella beslut som fattas av leverantörer av medietjänster och vill förhindra att journalister utsätts för påtryckningar utifrån. Det kan till exempel handla om påverkansförsök för att få journalister att avslöja sina källor, illegitima försök att tillskansa sig krypterat material eller användandet av olika spionprogram.

EU-parlamentet har i beslutet om *”Mediefrihetsakten”* gett mandat för förhandlingar med EU-ländernas representanter i syfte att också öka insynen i medieägandet, skydda medier

mot godtyckliga beslut från mycket stora onlineplattformar, stärka branschens ekonomiska bärkraft och införa åtgärder för att undvika att medier blir beroende av statlig annonsering.

Det vore rimligt att den svenska statliga Public Service-kommittén tar in EU:s riktlinjer i sina förslag för att stärka oberoendet, även om det kräver ett tilläggsdirektiv till utredningen.

3. Stärk oberoendet genom bättre regler för finansiering

I avvaktan på en grundlagsutredning behöver frågan om att säkra den fastställda avgiftsfinansieringen skyddas ytterligare. Det räcker inte, som den tidigare grundlagsberedningen konstaterade genom Lagrådet, att det "normala" är att fastställd avgift gäller under innevarande tillståndperiod. Kvarstår att en enkel majoritet i riksdagen kan förändra avgiftens storlek, vilket är ett alltför bräckligt skydd.

Det är fullt möjligt att ändra reglerna för riksdagsbeslut och i enskilda beslutsfrågor införa krav på så kalla kvalificerad majoritet. Även detta kräver grundlagsändring, ändring i Regeringsformen (RF).

4. Sponsring

Det är avgörande att finansieringen av Public Service säkerställs långsiktigt och att andra intäkter av till exempel kommersiell karaktär inte blir så omfattande att ett beroendeförhållande uppstår.

SVT äger för närvarande rätt till 20 sponsrade evenemang, vilket 2022 gav 38 miljoner kr i intäkter. Sidoverksamheter som uthyrning av ledig studiokapacitet är en annan form av kommersiella intäkter, som uppgick till drygt 8 miljoner kr i årsredovisningen för 2022. Sammanlagt uppgick dessa intäkter till knappt en procent av SVTs intäkter.

Kommersiella intäkter innebär ett risktagande när det gäller synen på Public Service och dess oberoende. Sponsring bör avskaffas och ersättas med en engångsuppräkning av den ordinarie finansieringen. En komplikation är att upphandlingen via EBU av rättigheter till stora sportevenemang är förknippade med sponsring. För sådan upphandling behövs undantag så att Public Service kan förvärva och visa till exempel IS eller VM/EM i sporter som fotboll, ishockey, handboll med flera.

5. Ompröva reglerna om förhandsprövning av nya tjänster

Enligt Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) ska de tre public service-företagen anmäla vissa nya tjänster och väsentliga ändringar i befintliga tjänster till regeringen för godkännande. En anmälan ska även skickas till MPRT. Myndigheten inleder då en förhandsprövning av tjänsten från det berörda Public Service-företaget. MPRT får också inleda en förhandsprövning när någon annan än public service-företagen anmäler en tjänst. Denna prövning är baserad på EU-lagstiftning om tillämpningen av reglerna om statligt stöd till radio och tv i allmänhetens tjänst.

Ännu har ingen ny eller befintlig tjänst anmälts, varken av bolagen eller av en tredje part som skulle anse sig förfördelad av otillbörlig konkurrens. Det kan tolkas på olika sätt. Ett är att SVT inte startat några tjänster som bedömts påverka konkurrensen. Förhandsprövningen fyller därför ingen funktion. En annan tolkning är att reglerna om förhandsprövning av nya tjänster är ett hinder för innovationer i verksamheten och särskilt besvärande i den nya mediemarknaden. Oavsett vilken tolkning som görs, bör reglerna omprövas.

Bilagor:

1. De politiska partierna och Public Service
2. Regeringens uttalanden om Public Service ställning

Bilaga 1: De politiska partierna och Public Service

Syftet med denna bilaga är att redovisa underlaget för det som är utgångspunkten för OPS-PM om Oberoendet. Vi har tagit fasta på den tidigare breda uppslutningen kring Public Service oberoende ifrågasatt av starka krafter i och utanför riksdagen. Uttalanden från de styrande är motsägelsefulla. En genomgång av Tidö-partiernas ställningstaganden ger anledning att ta motsägelserna på största allvar.

SD, M och KD har alla uttalat i bland annat flera partimotioner, enskilda motioner och i partiernas mediepolitiska handlingsprogram att programutbudet ska inriktas på det dessa partier kallar kärnuppdraget, vilket här avser nyheter, samhällsprogram, svensk kultur och mindre sport, underhållning och inköpta program. Liberalerna(L) har valt att inte agera aktivt mot denna linje.

Flera av kraven som lagts fram innebär direkt och konkret styrning av programutbudet, vilket går långt utöver den mer allmänna inriktning som beskrivs i nuvarande sändningsavtal för de tre programbolagen SR, SVT och UR. Partiernas krav i sammanfattning:

- M och KD vill ha ett smalare programutbud, vilket också SD föreslår i sin motion om public service från 2021. SD kräver att *"verksamheten bör bli smalare och vassare."* Formuleringen har återkommit även i senare SD-motioner och riksdagsdebatter.
- M föreslår en ny revisionsfunktion och att dessa nya internrevisorer *"bör utses av förvaltningsstiftelsen men organisatoriskt tillhöra respektive programbolag."* Förvaltningsstiftelsen är den stiftelse som formellt äger SVT, SR och UR. Samtliga ledamöter nomineras av riksdagspartierna och utses av regeringen. Det betyder att de politiska partiernas representanter utser de nya bolagsrevisorerna.
- SD föreslår i sin motion att ett *"samhällsorgan"* tillsätts för att kontrollera att anmälda program utreds korrekt. M har efter kritik sagt att revisorerna kan utses på annat sätt än av den politiskt tillsatta Förvaltningsstiftelsens styrelse. KD har inte uttryckt någon ståndpunkt.
- M vill ge de nya utsedda revisorerna omfattande befogenheter, bland annat ansvara för *"breda och vetenskapligt grundade granskningar av bolagens saklighet och opartiskhet."* De ska också vara drivande i nya tillstånds- och budgetprocesser för public service och bedöma om de budgetförslag, i två nivåer, som programbolagen tar fram inför ny tillståndsperioden är rimliga. SD:s riksdagsmotion innehåller inga sådana förslag. Inte heller har KD några.
- M anser att Granskningsnämnden, som utses av regeringen, ska kompletteras med så kallade *"helhetsgranskningar"* av programverksamheten. M föreslår en form av sanningskommissioner bestående av *"fristående, vetenskapligt förankrade parter, såsom fristående forskare eller akademiska institutioner."* SD skriver mer vagt om att inrätta ett *"vetenskapsråd"* för att kontrollera redan anmälda programs saklighet. KD vill också bygga ut granskningarna.
- M vill tillsätta en utredning för att undersöka möjligheten att införa böter vid överträdelse av reglerna om opartiskhet och saklighet. SD:s ledamot i Förvaltningsstiftelsen, stabschefen Linus Bylund, har i intervjuer uttalat att han vill se olika former av bestraffning av journalister som bryter mot dessa regler.

- M avvisar alla tankar på att införa ett grundlagsskydd för public service. Utredarna skriver att man vill ha frihet att kunna göra om public service, och kallar det för en demokratisk rättighet. SD och KD är av samma uppfattning.
- M vill införa en budgetprincip där SVT och SR blir skyldiga att regelbundet ta fram förslag på neddragningar och vilka konsekvenser minskade anslag kan få. Överskott under ett verksamhetsår ska "*balanseras*", vilket innebär att public service inte får, som idag, få föra över de årliga överskotten från ett år till nästa. SD har inget sådant förslag, men kräver effektiviseringar. Samma sak gäller KD.
- Både M och SD betonar vikten av att public service vårdar det svenska språket. SD kräver färre anglicismer och svordomar. Partiet vill ha fokus på svensk kultur och natur.

Mot detta står en riksdagsminoritet med Socialdemokraterna, Centern, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som i sina mediepolitiska handlingsprogram inte framför den typen av förslag. Oppositionen har dock inte formulerat någon gemensam egen linje i frågan om Public Service.

Sammantaget kan konstateras att det finns en ny samlad politisk vilja att styra Public Service och minska dess oberoende. Om denna inriktning slutligen kommer att vinna gehör först i den sittande statliga Public Service-kommittén, sedan i regering och riksdag är svårt att nu förutsäga.

Bilaga 2: Regeringens uttalanden om Public Service ställning

I Tidöavtalet lyftes oberoendet fram, men definierades inte närmare. Det heter att *”Public service-mediernas oberoende ska bestå och dess långsiktiga finansiering vidmakthållas. I ett delvis nytt medielandskap behöver public service-verksamheten utvecklas, som en del av den demokratiska infrastrukturen”*.

Vad *”utvecklas”* betyder i sammanhanget finns inte någon närmare beskrivning av.

Vid tillsättningen av Public Service-utredningen förklarade kulturminister Parisa Liljestarnd att *”syftet med utredningen är att hitta lösningar som långsiktigt värnar ett oberoende public service och som säkerställer verksamhetens självständighet och integritet”*. Efter detta fick utredningen också sitt namn *”Långsiktiga villkor för ett hållfast och oberoende public service”*.

I budgetpropositionen som presenterades den 20 september 2023 finns en övergripande målsättning för mediepolitiken och däri inbegripet Public Service. Regeringen konstaterar att *”målen för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende samt att motverka skadlig mediepåverkan.”*

På samma sätt betonades begreppet *”oberoende”* när regeringen den 23 februari föreslog att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att utreda hur public service-uppdraget ska regleras från och med 2026 och åtta år framåt.

Redan regeringens direktiv till kommittén gör att det finns grund för att ifrågasätta om den uttalade ambitionen om oberoende kan upprätthållas. Det finns inga anvisningar i utredningsdirektiven som handlar om atöst utreda tänkbara och konkreta förstärkningar av oberoendet. Fokus i direktiven är istället:

- *Minska mångfalden, fokusera på det så kallade kärnuppdraget.*
- *Minska kostnaderna genom anpassning till ett mindre uppdrag och effektiviseringar genom utökad kostnadskontroll.*
- *Skärpt granskning, särskilt vad gäller kraven på saklighet och opartiskhet – kopplat till utökade sanktionsmöjligheter.*
- *Utökad granskning genom att aktivt ta in forskare som belyser särskild utvalda frågor.*
- *Stärka den ekonomiska kontrollen, öka transparensen i den ekonomiska redovisningen och förstärka den interna revisionen.*
- *Samordna Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion på olika sätt. Moderaterna(M) har föreslagit att UR inkorporeras i de andra bolagen. Sverigedemokraterna(SD) vill sammanslagning för att spara pengar. I direktiven används begreppet samordning i syfte att söka effektiviseringar.*
- *Åtgärder för att minska så kallade ”marknadsstörande” effekter, public service som konkurrent till kommersiellt finansierade medier.*
- *Särskild public service-lag ska införas, vilket innebär att flera frågor läggs direkt under regeringen.*